

Sinimäed – ainulaadne maastik, mis on mõjutanud ajaloosündmusi

Õppeprogramm annab ülevaate ühe Eesti ainulaadse maastiku – Sinimägede tekkest, iseärasustest ja mõjust ajaloosündmustele. Sinimäed on koht ilmekate näidetega, kuidas loodus mõjutab inimeste strateegilist otsustamist ja kuidas inimeste otsused mõjutavad loodust maastikuliste muutustega. Lisaks kordame üle kaardiõpetuse algtõed visandades Vaivara Sinimägede muuseumi ümbruse.

Sihtrühmad: **põhikooli III aste ja gümnaasium**

Eesmärgid. Programmis osaleja:

- mõistab, et maastik mõjutab inimeste strateegilisi otsuseid ja inimeste otsused mõjutavad muutusi maastikul
- mõistab maastiku eripära ja II maailmasõja lahingute vahelisi seoseid
- oskab ennast positsioneerida maastikul ja teab kaardiõpetuse algtõdesid

- mõistab looduse ja sotsiaalkultuurilise keskkonna seoseid ja eripära: huvi looduse ja ümbritseva keskkonna vastu võimaldab väärtustada looduse mitmekesisust, sh elurikkust, ühiskonna ajalugu ja kultuuri ning loodushoidu ja kestlikkust.

Õppeprogramm koosneb kolmest põhiosast.

Õpipädevused: loodusteaduste ja tehnoloogiate pädevus, kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus

Seos õppekavaga:

PK Loodusõpetus: Elus- ja eluta looduse seosed. Inimtegevus, tehnoloogia ja looduslik tasakaal.

PK Geograafia: Kaardiõpetus. Pinnamood.

PK ja gümnaasiumi ajalugu: Põhjasõda, I ja II maailmasõda, Vabadussõda.

Gümnaasium: Geograafia: Rahvastik ja majandus.

Meetodid: ekspositsiooni külastus koos õppefilmi vaatamisega, paikvaatlused, kaardi lugemine, positsioneerimine, plaani koostamine koos võrdluse ja analüüsi, grupitöö ja ajurünnak.

Juhis õpetajale:

Õpikeskkonna eripära on künklik maastik. Võib esineda kõrgema rohuga lõike, mis vihmase ilma puhul on märg.

Riietus mugav ja sobilik looduses liikumiseks. Arvestada tuleb Eesti muutlike ilmaoludega. Kaasa vihmakeep ja võimaluse korral taskulamp.

Programm on eelneval kokkuleppel kohandatav puudega õpilastele.

Soovi korral antakse programmi vahepeal aega lõunapausiks. Söök tuleb omal kaasa võtta.

Märksõnad: maastik, kaardiõpetus, II maailmasõda, inimtegevus

Aeg: aastaringselt

Kestus: **4-4,5 h**

Rühma suurus: kuni **24 õpilast + 1 õpetaja** Hind: **350.00 eurot/ 1 rühm** Korraga saame vastu võtta maksimaalselt 3 rühma.

Läbiviimise koht: Vaivara Sinimäed, algusega Vaivara Sinimägede muuseumi juures (Roheline 19 D Sinimäe alevik, Narva-Jõesuu linn 40101)

Keel: eesti, vene

Tegevuste käik

Õppeprogramm koosneb kolmest põhiosast.

□ **Sinimägede muuseumi külastus**, mille käigus saadakse ülevaade kuidas ja miks mõjutas kohalik maastik tegevusi I ja II ilmasõjas. Arutleme kuidas sõjad ja asustuse teke on mõjutanud Sinimägede maastikku ning kas asustus mõjub Sinimägede maastikukaitsealale positiivselt või negatiivselt.

□ **Retk Sinimägedel** annab ülevaate maastiku eripäradest, tekkeloost, geograafilistest ja geoloogilistest iseärasustest ning inimtegevusest ja mõjust maastikule. Retk algab Vaivara Sinimägede muuseumi juurest Pargi- ehk Lastekodumäele, kus arutleme Sinimägede tekke üle ja on võimalik külastada I maailmasõja ajal mäe sisse rajatud käike, kus on näha ka mäe sisemust. Edasi liigume Põrguangu ehk Grenaderimäel, kust vaatleme ümbritsevat maastikku ja ka Tornimäge. Antakse ülevaade toimunud lahingutest ja järgnenud muutustest maastikupildis (metsa kadumine, pinnase teisaldamine jne). Keskkonnahoidlike väärtushoiakute ja käitumisharjumuste kinnistamiseks räägime Vaivara maastikukaitsealast ja seal lubatud tegevustest.

□ **Praktiline ülesanne -kaardi visandi koostamine**

Piirkonna kaardi lugemine, enda positsioneerimine külastustekonnal ja maastiku elementide analüüs Sinimäe alevikus. Koos juhendajaga visandatakse muuseumi lähiümbrus.

Grupp jagatakse väiksemateks rühmadeks (8-6 õpilast rühmas) ning juhendaja näitab ära visandatava ala, rühmad saavad selle ala piirides liikuda. Juhendaja annab ülevaate kaardi koostamise põhimõtetest ning reeglitest. Ülesande lahendamiseks lepitakse kokku kindel aeg, max 30 minutit. Meetoditeks on õpilaste grupitöö ja ajurünnak. Aja lõppedes analüüsitakse tehtut koos juhendajaga (ilmakaarte olemasolu, objektide õiget paigutamist jne) ning näidatakse ära vead, kui neid on.

Kokkuvõtete tegemine vestluse, küsimuste-vastuste vormis, et kinnistada õpitut ja veenduda eesmärkide täitmisel.

Tagasiside küsimine:

Pärast õppeprogrammi toimumist küsitakse grupi saatjatelt õpetajatelt suuliselt ja e-maili teel tagasisidet.

Õppematerjalid ja vahendid:

- ✓ näitlikud materjalid nagu skeemid ja pildid ning kaardid
- ✓ muuseumi ekspositsiooni vahendid
- ✓ joonistamisvahendid ja alused

Programmi sisu ja tegevused aitavad kaasa keskkonnahoidlike väärtushoiakute ja käitumisharjumuste kujundamisele; programmi teema kontekstis käsitletakse inimese tegevuse ja looduskeskkonna olukorra vahelisi seoseid

Õppeprogramm viiakse läbi Alutaguse Matkaklubi ja Vaivara Sinimägede Muuseumi koostöös.

Juhendajad:

Ingrid Kuligina AMK-st on keskkonnahariduse ja õuesõppe programme loonud ja läbi viinud juba 2006. aastast, vahepeal Keskkonnaameti keskkonnahariduse spetsialistina. Ida-Virumaa Keskkonnahariduse Ümarlaura juhtrühma liikmena on ta alati kursis uusimate suundadega. 2011 nimetati ta maakonna aasta koolitajaks, aasta matkategelase tiitli on teeninud kolm korda. Ingrid koolitab ja koolitub pidevalt. Veel on ta nii kultuuri- kui loodusgiid, retkejuht, piirkonna turismiarendaja, Alutaguse Matkaklubi eestvedaja ning Eesti matkasporti edendaja.

Ivika Maidre VSA-st on ajaloolane ja Vaivara Sinimägede muuseumi rajaja ja juht, ühtlasi giid-praktik, keda on samuti nimetatud Ida-Virumaa aasta koolitajaks. Lisaks ajalooteemadele ei ole

võõrad ka loodusteemad, Ivika on 2016-2019 olnud Sillamäe üldhariduskoolides ja lasteaedades keskkonnateadlikkuse tõhustamise projekti juht. 2019 on Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit välja töötanud Viru Geopargi arengustrateegia, mille koostamise faasis oli ka Ivika projektijuht.

Gradislava Jušmanova AMK-st on hariduselt geograaf, kuid on keskkonnahariduse ja õuesõppeprogramme läbi viinud juba üle tosina aasta. Ta ei puudu üheltki keskkonnahariduse konverentsilt. Gradislaval on suur kogemus matkaalaste laagrite, kokkutulekute ja võistluste korraldamisel ning aastaid koolitas ta matkaringides välja noori auhinnatud matkasportlasteks. Praegu veab ta Kohtla-Järvel mälumänguringi. Lisaks on Gradislava Ida-Virumaa looduse-, ajaloo-, kultuuri-, tööstuspärandi giid.

Jekaterina Muravjova VSA-st on õppinud turismindust Kuressaare Ametikoolis ja talle on südamelähedased loodusteemad ning laste juhendamine looduses. Katja on juhendanud Sinimäe põhikooli kodulooringi ja ta on koostanud Sinimäe piirkonna koduloo töövihiku. Katja on olnud pärimuspäevade ja piirkonda tutvustavate väljasõitude eestvedaja.